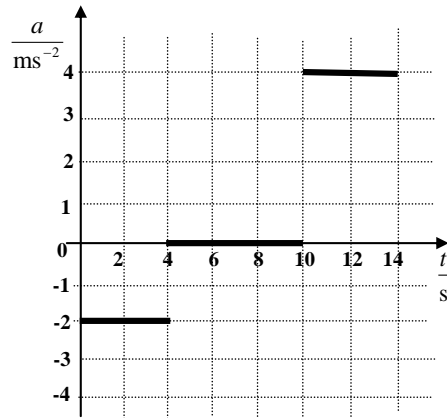

Úloha 1 Kinematický graf

Na obrázku máte znázornený graf závislosti zrýchlenia pohybujúceho sa telesa od času. Čas začneme merať, keď už sa teleso pohybuje rýchlosťou $36 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$.

a) Napíšte do grafu k jednotlivým úsekom, aký pohyb vykonáva teleso (1bod)

Od začiatku pohybu po čas 4 sekundy spomalený pohyb, potom od času 4 sekundy do času 10 sekúnd rovnomerný a od času 10 sekúnd do času 14 sekúnd zrýchlený pohyb.

b) Zistíte z grafu, aké bolo zrýchlenie telesa v čase 2 sekundy (0,5 bodu)

Spomalenie, záporné zrýchlenie veľkosti $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$

c) Zistíte, aká bola rýchlosť telesa v čase 8 sekúnd (0,5 bodu):

Počiatková rýchlosť bola $36 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$, čo je $10 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Následne teleso spomaľovalo štyri sekundy so spomalením $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$, teda za 4 sekundy klesla jeho rýchlosť o $8 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ na rýchlosť $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Potom sa jeho rýchlosť do času 8 sekúnd nemenila. Odpoveď: $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$.

d) Zistíte, akú celkovú dráhu prešlo teleso (1,5 bodu).

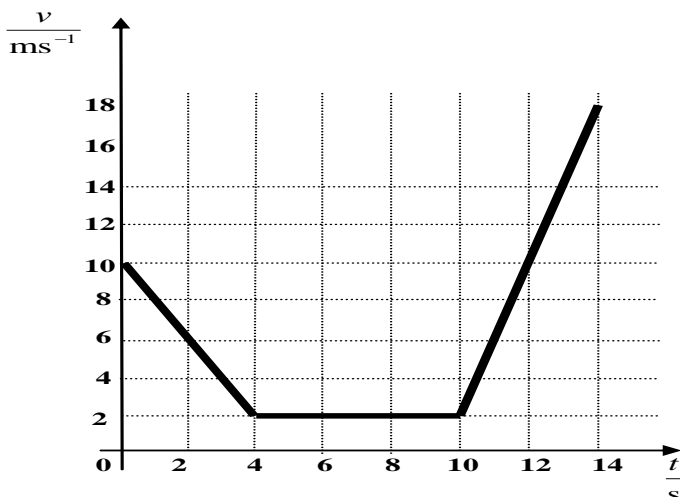
Pohyb telesa je zložený zo spomaleného pohybu trvajúceho $t_1 = 4 \text{ s}$, s počiatkovou rýchlosťou $v_1 = 10 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a spomalenia $a_1 = 2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$, ďalej rovnomerného pohybu trvajúceho $t_2 = 6 \text{ s}$ rýchlosťou $v_2 = 2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, a nakoniec zrýchleného pohybu trvajúceho $t_3 = 4 \text{ s}$, s počiatkovou rýchlosťou $v_3 = 2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a zrýchlením $a_3 = 4 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$

Celkovú dráhu teda vypočítame:

$$s = v_1 t_1 - \frac{1}{2} a_1 t_1^2 + v_2 t_2 + v_3 t_3 + \frac{1}{2} a_3 t_3^2$$

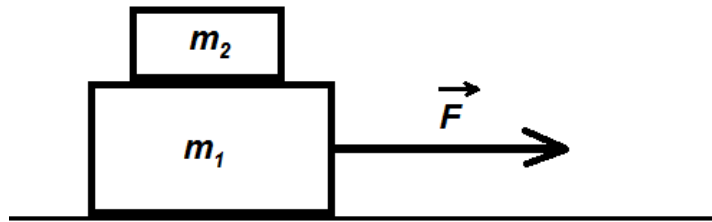
Po dosadení a vyčíslení vyjde celková dráha 76 m.

e) Nakreslite graf závislosti rýchlosti telesa od času (1,5 bodu).

Úloha 2 Sily trenia

Na obrázku dole máte nakreslené dve telesá $m_1 = 8 \text{ kg}$, $m_2 = 4 \text{ kg}$. Koeficient dynamického šmykového trenia medzi všetkými plochami je $0,1$ a koeficient statického šmykového trenia medzi plochami je $0,2$.

a) Akou veľkou silou musíme pri pohybe kvádrmi ťahať spodné teleso, aby sa pohybovalo konštantnou rýchlosťou, ak horné teleso sa pohybuje spolu s ním? Spôsob riešenia slovne vysvetlite (2 body).

Telesá sa majú pohybovať rovnomerným pohybom spolu, výslednica síl pôsobiaca na sústavu telies je teda nulová a telesá prekonávajú pri pohybe treciu silu F_T , ktorá je na styku veľkého telesa s podložkou. Veľkosť ťahovej sily je teda rovnaká ako veľkosť trecej sily.

$$F = F_T = 0,1(m_1 + m_2)g = 12 \text{ N}$$

b) Akou maximálnou silou môžeme ťahať spodné teleso, aby sa z neho pri pohybe horné teleso nezačalo zošmykovať? Spôsob riešenia slovne vysvetlite. (3 body)

Horné teleso bude sa nezošmykne, pokiaľ zrýchlenie nebude väčšie, ako $0,2 g$. Ťahová sila v tomto prípade prekonáva treciu silu (12 N) a zároveň udeľuje sústave telies výsledné zrýchlenie $a = 2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Výsledná pôsobiaca sila na sústavu je teda:

$$F_V = (m_1 + m_2)a$$

V smere pohybu na teleso pôsobí ťahová sila F , proti pohybu trecia F_T a ich výslednica je:

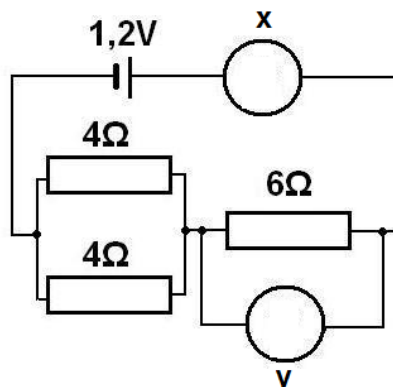
$$F_V = F - F_T,$$

z čoho

$$F = F_V + F_T = 36 \text{ N}$$

Úloha 3 Elektrický obvod

Na obrázku máte znázornenú schému elektrického obvodu, v ktorom sú na zdroj napätia zapojené rezistory. Ďalej sú v obvode zapojené dva meracie prístroje (pracovne označené „x“, „y“)

a) Dopíšte do obrázka značky meracích prístrojov, ak predpokladáme, že meracie prístroje sú zapojené tak, aby neovplyvňovali hodnoty veličín v obvode. Svoju voľbu slovne zdôvodnite (1 bod):

Horný (x) je ampérmeter zapojený sériovo do obvodu, dolný (y) je voltmeter zapojený paralelne k rezistoru.

b) Vypočítajte hodnoty, ktoré v tomto prípade ukazujú meracie prístroje (2 body):

Celkový odpor v obvode je 8Ω , celkový prúd (x) je teda $I = 0,15 \text{ A}$, napätie na 6Ω rezistore 9 V

c) Predstavme si, že by sme omylom zapojili na obe miesta meracích prístrojov ampérmetre. Aké hodnoty by v tomto prípade ukazovali meracie prístroje x, y? Svoje riešenie zdôvodni

Ampérmetrom na mieste (y) by prechádzal celý prúd a obchádzal by tak 6Ω rezistor. Celkový odpor v obvode by bol 2Ω a prúd $0,6 \text{ A}$, ktorý by ukazovali oba zapojené meracie prístroje.

Úloha 4 Index lomu

Navrhните experiment, pomocou ktorého by ste bežne dostupnými pomôckami určili index lomu vody.

V **teoretickom rozbere** slovne uveďte javy a zákony, z ktorých pri experimente vychádzate a aj vzťahy (vzorce), ktoré tieto javy popisujú. Uveďte aj spôsob zistenia indexu lomu vody. V **náčrte aparatury** načrtnite obrázok ilustrujúci spôsob merania. Ďalej uveďte **pomôcky** a presný **postup** merania po bodoch.

Teoretický rozbor experimentu (2 body):

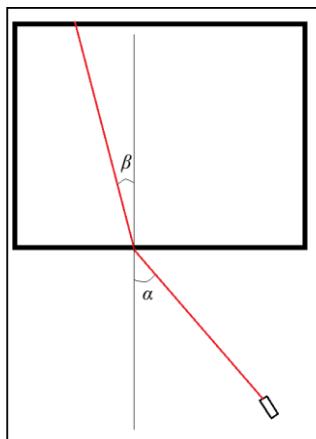
Využiť môžeme napríklad Snellov zákon lomu, kde predpokladáme index lomu vzduchu rovný 1, a index lomu vody je pomer sínusov uhla dopadu a lomu na rozhranie vzduch – voda.

$$n = \frac{\sin \alpha}{\sin \beta}$$

Budeme laserovým ukazovadlom svietiť na stenu akvária s vodou tak, aby svetelný lúč šiel vodorovne a dopadal na rozhranie vzduch – akvárium pod určitým uhlom. Na rozhraní vzduch – akvárium (voda) sa laserové svetlo lomí ku kolmici. Je potrebné odmerať uhol dopadu a uhol lomu, čo môžeme uskutočniť napríklad tak, že pod akvárium s vodou umiestnime milimetrový papier, tak, aby jeho časť zo strany dopadajúceho svetla bola odokrytá a zároveň, aby na zadnej strane akvária, odkiaľ svetlo z vody vychádza papier mierne trčal. Záznam smeru svetla uskutočnime pomocou špajle, kolmo umiestňovanej na papier tak, aby špajla postupne prekrývala smer pohybu svetla. Po zázname smeru svetla na papier a zaznamenáme ešte rozhranie, na ktorom sa svetlo láme môžeme zistiť uhol dopadu a lomu svetla na rozhraní vzduch – akvárium s vodou. (Pre vhodne zvolené uhly môžeme zanedbať hrúbku skla akvária, diskusia o chybách kvôli sklu bola hodnotená extra)

Náčrt aparatury (1bod):

Na obrázku pohľad zhora na akvárium s vodou, pod ním mm papier. Do akvária svietime laserovým ukazovadlom vodorovne, na mm papier zaznamenávame kolmý priemet laserového lúča a z nameraných dát zistíme uhly dopadu a lomu.

Pomôcky (1 bod):

Akvárium s vodou, laserové ukazovadlo v stojane, mm papier, špajla, ceruzka

Postup experimentu (2 body):

1. Pod akvárium s vodou umiestnime mm papier tak, aby jeho predná časť bola pred akváriom a aby zadná časť papiera jemne trčala spod akvária

2. Pred akvárium umiestnime laserové ukazovadlo v stojane, namierime ho pod určitým uhlom na stenu akvária

3. Pomocou špajle ceruzkou zaznamenáme smer svetelného lúča dopadajúceho na akvárium, polohu, kde lúč vchádza do akvária a polohu, kde z neho vychádza. Zaznamenáme aj rozhranie vduch - akvárium.

4. Zo zaznamenaných údajov zistíme uhol dopadu a lomu a vypočítame index lomu.

Iné možné riešenie:

Presnejšie spôsob merania, ktorý nie je ovplyvnený sklenenými stenami akvária vyplýva z obrázku:

